

Daróczy Anna

Az Informationen zur Deutschdidaktik folyóirat

Az *Informationen zur Deutschdidaktik* (röviden *ide* [sic]) Ausztria egyetlen anyanyelv-pedagógiai folyóirata. A folyóirat elsődleges célja, hogy párbeszédet kezdeményezzen a tudományos élet és az iskola között, vagyis a némettanítás elméletének és gyakorlatának összekapcsolását valósítsa meg: mivel „a gyakorlatnak a tudomány kritikus reflexiójára van szüksége, a tudománynak pedig a gyakorlat révén kell igazolást nyernie” (Wintersteiner 2007: 173, fordítások a szerzőtől). E párbeszédben a két oldalt egyenrangúnak tekinti, ugyanakkor elsősorban a gyakorlat szempontjából releváns kérdések feltevésére törekszik (Wintersteiner 2007: 174).

1. kép

A folyóirat honlapja

A folyóiratot multidiszciplináris jellege, illetve tematikus fókuszja és felépítése teszi különlegessé az anyanyelv-pedagógiai folyóiratok sorában. A multidiszciplinaritást egyfelől az osztrák anyanyelvtanítás egyik sajátossága indokolja: Ausztriában (mint a német nyelvterületen belül máshol is, például Németországban) integrált irodalom- és nyelvtanoktatás folyik, a tanulóknak egyszerűen csak „németóráik” vannak. Másfelől a minden számra jellemző tematikus felépítés miatt nemcsak az anyanyelv- és irodalompedagógia, hanem az általános pedagógia, a médiapedagógia, a kultúratudomány és a társadalomtudományok különböző területeinek képviselői egyaránt publikálnak a lapban. A témaközpontúság szellemében a folyóirat minden egyes számát a német nyelv és irodalom tanításának szakdidaktikája szempontjából fontos témának szentelik, hogy korszerű, megbízható és releváns információkat és kérdésfeltevéseket közöljenek az olvasókkal (2. kép). A súlypont hol az egyik, hol a másik diszciplína irányába toódik el. A tematikus számok a szaktudományok és a szakdidaktikák legújabb tudományos eredményeinek az ismertetése mellett olyan írásokból állnak, amelyek közvetlen gyakorlati relevanciával rendelkeznek az osztrák alap- és középfokú oktatásban tanító pedagógusok

számára (például projektleírások). A témák és a publikációk visszakereshetőségét segíti az évente megjelenő, online elérhető regiszterfüzet (1).

2. kép

A 2020-as évfolyam lapszámainak borítói

Az egyes lapszámok a következőképpen épülnek fel: az adott szám koncepcióját ismertető szerkesztői bevezetőt (*Editorial*) követően a *Magazin* címet viselő rész fogja össze a *Kommentar*, az *ide empfiehlt* és a *Neu im Regal* rovatot. A *Kommentar* rovat a központi témára reflektáló, aktuális kérdést felvető szubjektívebb hangvételű írást tartalmaz. Az *ide empfiehlt* (Az *ide* ajánlja) rovat egy nemrégiben megjelent (nem kizárólag a német anyanyelv- és irodalompedagógia területéhez szorosan tartozó) könyv ajánlását, míg a *Neu im Regal* (Újdonságok a könyvespolcra) az aktuális témával kapcsolatos könyvújdonságok recenzióit öleli fel. A *Magazin* időnként kiegészül konferenciabeszámolókkal vagy -felhívásokkal (*Aktuelles*) és óratervjavaslatokkal, kiegészítő tananyagokkal (*Unterrichtsvorschlag*). A *Service* rovat a témához kapcsolódó bibliográfiai jegyzetek gyűjteménye, amely a további tájékozódást és elmélyülést segíti az aktuális német és angol nyelvű válogatott szakirodalom tematikus felsorolásával. A lapszámok negyedik nagy egységét a főtémához tartozó elméleti tanulmányok, esettanulmányok és gyakorlati jellegű írások (például projektleírások, óratervjavaslatok) alkotják, amelyeket a szerkesztők az adott témának megfelelő csoportosítás mentén alfejezetekbe sorolnak, például a *Verbalisieren. Zur Sprache kommen* (2019: 2, Verbalizálni. Szóhoz jutni) című számban a következőkbe: A verbalizálás mint kommunikációs médium a tanórán és azon kívül; A verbalizálás mint tananyag: szóbeli és írásbeli kompetenciák; A verbalizálás mint a tananyaggal és tanulási folyamatokkal való foglalkozás médiuma. Mindezen túl a folyóirat honlapján online kiegészítő anyagok is találhatóak.

Az *ide* évente négy számmal jelentkezik. 1978-ban a Klagenfurti Egyetemen (most Alpen-Adria-Universität Klagenfurt) alapították, mai koncepciója Werner Wintersteiner nevéhez köthető, aki 1988-ban megreformálta a folyóiratot, és a korábban elsősorban recenziókat összegyűjtő kiadványt a némettanítás elméletét és gyakorlatát összekötő szakfolyóirattá tette. A szerkesztőbizottságnak jelenleg Ursula Esterl, Nicola Mitterer, Markus Pissarek és Werner Wintersteiner a tagjai. Szerzői a szakdidaktika, a nyelvtudomány, az irodalomtudomány, a kultúratudomány és a médiatudomány kutatói, illetve gyakorló tanárok. Minden német nyelvű ország képviselteti magát közöttük, időnként nem német anyanyelvűek is. A folyóirat mindenkori szerkesztőbizottsága nagy hangsúlyt fektet a minőségbiztosításra, így egy német szakdidaktikával foglalkozó szakemberekből álló tanácsadó

testület választja ki minden évfolyam témáit, illetve az aktuális számért felelős két szerkesztőt, akiknek a lapszámmal kapcsolatos koncepcióját minden esetben felülvizsgálják.

Az *ide* szerkesztősége 2016-ban elektronikusan elérhető különszámmal jelentkezett *Orientierungen für den Deutschunterricht* (Irányok a némettanításban) címen, amely három alfejezetre osztva betekintést nyújt a folyóirat 2013–2016 között megjelent írásainak a sokszínűségébe: Tudás, tanulás, identitás; Résztvételen alapuló, tantárgyakon átívelő, esztétikai tanulás; Fiatalok írásgyakorlata (2). Emellett 1994 óta egy könyvsorozatot is gondoznak *ide-extra* címmel.

Az egy témához köthető multidiszciplináris sokféleséget jól példázza az *Inklusion. Deutschunterricht der Vielfalt* című szám (2019: 4, Inklúzió. Sokszínűség a némettanításban), amely a némettanításban lehetséges inkluzivitásnak jár utána az oktatásban megjelenő befogadó és elfogadó szemlélet fogalmának és elméleti pedagógiai háttérének a felvázolásával, majd az anyanyelv-pedagógia, a médiapedagógia és az irodalompedagógia területén szerzett empirikus tapasztalatok és ezek didaktikai következményeinek a bemutatásával (például az irodalmi szövegek kiválasztása, tanulói szövegalkotás és -átdolgozás során).

Az elmúlt öt év témái közül anyanyelv-pedagógiai szempontból az eddig említetteken kívül elsősorban a következő lapszámok érdekesek: *Spracherwerb und Sprachenlernen* (2020: 4, Nyelvelsajátítás és nyelvtanulás), *Schrift und Schriftlichkeit* (2020: 1, Írás és írásbeliség), *Normen und Variation* (2018: 4, Norma és nyelvváltozatok), *Textmuster und Textsorten* (2018: 2, Szövegformák és szövegtípusok), *Lernen und Lehren im Deutschunterricht* (2017: 4, Tanulás és tanítás a németórán), *Kultur des Performativen* (2017: 3, A performativitás kultúrája), „*Menschen gehen*”. *Flucht und Ankommen* (2017: 1, „Emberek mennek”. Menekülés és megérkezés), *Sehnsuchtsort Mittelalter* (2016: 3, A középkor mint vágyott hely), *Sachtexte. Prozesse und Produkte* (2016: 2, Szakszövegek. Folyamat és produktum).

Ausztriában egyes iskolákban már számítógépen is le lehet tenni a német érettségi vizsgát. Jutta Ransmayr a *Schrift und Schriftlichkeit* című szám egyik tanulmányában egy olyan korpusznyelvészeti kutatást mutat be, amelyben azt vizsgálja, hogyan hat az írás médiuma (a toll vagy a számítógép) az elkészült szövegek minőségére és ezek tanári megítélésére (Ransmayr 2020). A kutatásban egy 2015/2016-os osztrák németérettségi-korpuszt elemzett helyesírási és központosítási szempontból, és arra az eredményre jutott, hogy a számítógépen elkészített dolgozatokban bizonyíthatóan kevesebb helyesírási és központosítási hiba található, mint a kézzel írottakban, ezenkívül az elektronikus médium használatával hosszabb szövegek születnek, mint a hagyományossal. Érdekes összefüggést talált a dolgozatok értékelésével kapcsolatban is: a számítógépen írt szövegek között szignifikánsan több volt az elégséges és az elégtelen eredmény, illetve kevesebb a nagyon jó (jeles), mint a másik médium esetén. Az érdemjegyeknek az értékelőlapon szereplő tanári megjegyzésekkel történő összevetése szerint a számítógépen leírt szövegekkel szemben „szigorúbbak” voltak a tanárok, mint a kézzel írott dolgozatoknál.

A *Normen und Variation* című lapszámban, Stefan Kleiner és Ralf Knöbl tanulmánya két különböző, de ugyanazon korpuszon („Deutsch heute” 2006–2009) végzett és egymással összefüggő kutatásról számol be (Kleiner–Knöbl 2018). Az egyik osztrák diákok felolvasását vizsgálta akusztikai-fonetikai szempontból, a másik nyelvi életrajzokat tartalmazó tanulói interjúk metanyelvi megnyilvánulásait

elemezte, és vont le a nyelvi attitűdre vonatkozó következtetéseket. Az első vizsgálat eredményei alátámasztják azt az elképzelést, miszerint Ausztriában egyre inkább a nyelvváltozatok diglossziájáról beszélhetünk. A második kutatás következtetései egyfelől a tanulók nyelvhasználatának nagyfokú tudatosságát mutatják, másfelől azt, hogy a vizsgált csoportba tartozó osztrák diákok a nyelvváltozatok formális és szocioszimbolikus különbségeit is felismerik.

Összességében elmondható, hogy az *ide* minden iskolatípus és oktatási szint (alap- és középfokú oktatás) számára hasznos információkkal szolgál a németoktatás területén. Magyar nyelvterületen elsősorban a németül (is) olvasó magyartanárok és a szakdidaktikával foglalkozó szakemberek, illetve a német mint idegen nyelv tanárai és kutatói számára lehet releváns tájékoztató pont.

Irodalom

Kleiner, Stefan – Knöbl, Ralf 2018. Ergebnisse aus dem Korpus „Deutsch heute“ zu Österreich. Aussprachevariation und Sprachreflexion bei SchülerInnen. *Informationen zur Deutschdidaktik* 4: 44–57.

Ransmayr, Jutta 2020. Eine Frage des Schreibmediums. Deutschmatura mit dem Stift oder am Computer schreiben? *Informationen zur Deutschdidaktik* 1: 61–70.

Wintersteiner, Werner 2007. 30 Jahre ide. Ein subjektiver Rückblick. In: Glaboniat, Manuela – Rastner, Eva Maria – Wintersteiner, Werner (Hg.) *Wir sind, was wir tun. Deutschdidaktik und Deutschunterricht vor neuen Herausforderungen*. StudienVerlag. Innsbruck. 173–178.

(1) Informationen zur Deutschdidaktik. <https://ide.aau.at> (2020. április 2.)

(2) Orientierungen für den Deutschunterricht. <https://ide.aau.at/wp-content/uploads/2018/09/2016-Sondernummer.pdf> (2020. április 2.)

Daróczy, Anna: The *Informationen zur Deutschdidaktik* journal

Az írás szerzőjéről

Daróczy Anna

doktori hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kari
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest
anna.sarkany[kukac]gmail.com